

Sygn. akt **IV Ka 87/23**

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 marca 2023 r.

Sąd Okręgowy w Bydgoszczy IV Wydział Karny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący sędzia Anna Dziergawka

Protokolant stażysta Damian Biesiekierski

przy udziale A. O. - prokuratora Prokuratury Rejonowej B.-Północ w B.

po rozpoznaniu dnia 17 marca 2023 r.

sprawy **A. K.** s. J. i J. ur. (...) w I.

oskarżonego z art. 278§1 kk w zw. z art. 64§1 kk x 2

art. 13§1 kk w zw. z art. 278§1 kk w zw. z art. 64§1 kk

na skutek apelacji wniesionej przez obrońcę oskarżonego

od wyroku Sądu Rejonowego w Żninie

z dnia 8 listopada 2022 r. sygn. akt II K 110/22

1. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

- uniewinnia oskarżonego od popełnienia zarzucanego mu w punkcie III aktu oskarżenia czynu;

- uchyla rozstrzygnięcie zawarte w punkcie 3;

2. w pozostałej części zaskarżony wyrok utrzymuje w mocy;

3. zasądza od Skarbu Państwa na rzecz adw. K. F. – Kancelaria Adwokacka w B. kwotę (...),20 (tysiąc trzydzieści trzy 20/100) złotych brutto tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej oskarżonemu z urzędu w postępowaniu odwoławczym;

4. zwalnia oskarżonego od ponoszenia kosztów sądowych za postępowanie odwoławcze i jego wydatkami obciąża Skarb Państwa.

UZASADNIENIE		
Formularz UK 2	Sygnatura akt	IV Ka 87/23
Załącznik dołącza się w każdym przypadku. Podać liczbę załączników:	1	

1. CZĘŚĆ WSTĘPNA**1.1. Oznaczenie wyroku sądu pierwszej instancji**

Wyrok Sądu Rejonowego w Żninie z dnia 8 listopada 2022 roku, sygnatura akt
II K 110/22

1.2. Podmiot wnoszący apelację

oskarżyciel publiczny albo prokurator w sprawie o wydanie wyroku łącznego

oskarżyciel posiłkowy

oskarżyciel prywatny

obrońca

oskarżony albo skazany w sprawie o wydanie wyroku łącznego

inny

1.3. Granice zaskarżenia**1.3.1. Kierunek i zakres zaskarżenia**

na korzyść

na niekorzyść

w części

#

w całości

#

co do kary

co do winy

#	co do środka karnego lub innego rozstrzygnięcia albo ustalenia	
1.3.2. Podniesione zarzuty		
Zaznaczyć zarzuty wskazane przez strony w apelacji		
#	art. 438 pkt 1 k.p.k. – obraza przepisów prawa materialnego w zakresie kwalifikacji prawnej czynu przypisanego oskarżonemu	
#	art. 438 pkt 1a k.p.k. – obraza przepisów prawa materialnego w innym wypadku niż wskazany w art. 438 pkt 1 k.p.k., chyba że pomimo błędnej podstawy prawnej orzeczenie odpowiada prawu	
#	art. 438 pkt 2 k.p.k. – obraza przepisów postępowania, jeżeli mogła ona mieć wpływ na treść orzeczenia	
#	art. 438 pkt 3 k.p.k. – błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, jeżeli mógł on mieć wpływ na treść tego orzeczenia	
#	art. 438 pkt 4 k.p.k. – rażąca niewspółmierność kary, środka karnego, nawiązki lub niesłusznego zastosowania albo niezastosowania środka zabezpieczającego, przypadku lub innego środka	
#	art. 439 k.p.k.	
#	brak zarzutów	

1.4. Wnioski

#	uchylenie	#	zmiana
---	-----------	---	--------

2. Ustalenie faktów w związku z dowodami przeprowadzonymi przez sąd odwoławczy**2.1. Ustalenie faktów**

2.1.1. Fakty uznane za udowodnione				
Lp.	Oskarżony	Fakt oraz czyn, do którego fakt się odnosi	Dowód	Numer karty
2.1.1.1.				
2.1.2. Fakty uznane za nieudowodnione				
Lp.	Oskarżony	Fakt oraz czyn, do którego fakt się odnosi	Dowód	Numer karty
2.1.2.1.				

2.2. Ocena dowodów

2.2.1. Dowody będące podstawą ustalenia faktów		
Lp. faktu z pkt 2.1.1	Dowód	Zwięźle o powodach uznania dowodu

2.2.2. Dowody nieuwzględnione przy ustaleniu faktów (dowody, które sąd uznał za niewiarygodne oraz niemające znaczenia dla ustalenia faktów)		
Lp. faktu z pkt 2.1.1 albo 2.1.2	Dowód	Zwiąże o powodach nieuwzględnienia dowodu

3. STANOWISKO SĄDU ODWOŁAWCZEGO WOBEC ZGŁOSZONYCH ZARZUTÓW i wniosków		
Lp.	Zarzut	
3.1.	<p>Zarzuty zgłoszone przez obrońcę oskarżonego:</p> <p>Obraza przepisów postępowania, mogąca mieć wpływ na treść orzeczenia:</p> <p>1. obraza art. 7 k.p.k. w związku z art. 410 k.p.k. polegająca na dowolnej i fragmentarycznej ocenie zebranego w sprawie materiału dowodowego, przy całkowitym pominięciu w zaskarżonym wyroku okoliczności przemawiających na korzyść oskarżonego A. K., zwłaszcza w świetle dokonanej przez sąd I instancji jednostronnej i całkowicie dowolnej oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego, a także bezkrytycznemu daniu wiary nagraniu z monitoringu, które jest niewyraźne i pozostawia znaczne wątpliwości i zeznaniom świadków przy jednoczesnym dyskwalifikowaniu wyjaśnień oskarżonego co doprowadziło do błędu w ustaleniach faktycznych</p>	<p># zasadny</p> <p># częściowo zasadny</p> <p># niezasadny</p>

	<p>polegających na tym, iż sąd I instancji uznał, że treść zeznań świadków była spójna, konsekwentna i korespondująca ze sobą podczas gdy w zeznaniach świadków znajdują się nieścisłości budzące uzasadnione wątpliwości;</p>	
<p>2. obraza przepisów postępowania, mająca wpływ na treść orzeczenia, a mianowicie art. 5 § 2 k.p.k., tj. zasady uwzględniania nie dających się usunąć wątpliwości na korzyść oskarżonego.</p>	<p># zasadny # częściowo zasadny # niezasadny</p>	
<p>Zwięźle o powodach uznania zarzutu za zasadny, częściowo zasadny albo niezasadny</p>		
<p>Przed analizą poszczególnych zarzutów związanych z oceną materiału dowodowego należy podnieść, że ocena ta zgodnie z treścią art. 7 k.p.k. winna być dokonana zgodnie z zasadami prawidłowego rozumowania oraz wskazaniem wiedzy i doświadczenia dowodowego. Obowiązek ten dotyczy nie tylko sądu orzekającego, ale także skarżącego, który nie może ograniczyć się do prostego jej zanegowania i arbitralnego stwierdzenia, że walorem wiarygodności winny być obdarzone wyłącznie dowody korzystne dla oskarżonego, w tym wyjaśnienia oskarżonego i częściowo nagranie z monitoringu. Obowiązkiem skarżącego jest wykazanie jakich konkretnych uchybień dopuścił się sąd meriti w kontekście zasad wiedzy, logicznego rozumowania oraz doświadczenia życiowego, oceniając zebrany materiał dowodowy. Za oczywiście niewystarczające należy uznać samo przeciwstawienie dowodów</p>		

przeciwnych, jeżeli przy tym nie zostanie wykazane, że to właśnie owe dowody przeciwne, ocenione w świetle zasad logiki i doświadczenia życiowego, winny uzyskać walor wiarygodności, zaś dowody stanowiące podstawę ustaleń sądu, w świetle tych samych zasad, są tego waloru pozbawione. Skarżący podnosząc zarzut naruszenia art. 7 k.p.k. odwołuje się do wybranych przez siebie wyjaśnień oskarżonego i wątpliwości związanych z niewyraźnym zapisem monitoringu. Odnosząc się do tego zarzutu należy zauważyć, iż sąd meriti dokonał oceny nagrania monitoringu oraz zeznań świadków B. P. i Z. B., we wzajemnym powiązaniu oraz dokonał ich wszechstronnej oceny, dając im wiarę. Zdaniem sądu odwoławczego, sąd meriti słusznie ocenił te zeznania za wiarygodne, co dotyczy także obecności oskarżonego na miejscu zdarzenia. W żaden sposób skarżący nie wykazał, że ocena sądu jest błędna. W ocenie zaś sądu okręgowego, sąd rozpoznający sprawę dokonał wnikliwej i prawidłowej oceny dowodów oraz wskazał w uzasadnieniu jakie dowody uznał za wiarygodne i dlaczego.

Odnosząc się do zarzutu naruszenia normy art. 410 k.p.k. należy stwierdzić, że zgodnie z przyjętym orzecnictwem nie wszystkie przeprowadzone dowody muszą być istotne dla rozstrzygnięcia. Niektóre z nich mogą w ogóle nie stanowić podstawy ustaleń faktycznych, niemniej wszystkie one muszą być ujawnione na rozprawie w toku przewodu sądowego. Tak też było w przedmiotowej sprawie. Skarżący nie wykazał w swej apelacji „wybiórczego postrzegania

przez sąd I instancji dowodów, bez uwzględniania wzajemnych między nimi powiązań i zależności”. Powyższe twierdzenia są gołosłowne i polemiczne z ustaleniami sądu meriti.

Odnosząc się w sposób szczególny do zarzutu naruszenia przez sąd a quo art. 5 § 2 k.p.k. warto wskazać, że przepis ten stanowi, iż sąd nie dające się usunąć wątpliwości rozstrzyga na korzyść skarżonego. Reguła in dubio pro reo, zawarta w tym przepisie, odnosi się w praktyce do zagadnień związanych z ustaleniami faktycznymi, nie można jej jednak rozumieć jako reguły uproszczonego traktowania wątpliwości. Wszelkie wątpliwości w zakresie ustaleń faktycznych winny być wyjaśnione i usunięte przez wszechstronną inicjatywę organu procesowego i gruntowną analizę całego materiału dowodowego. Dopiero wtedy, gdy po wykorzystaniu wszelkich istniejących możliwości wątpliwość nie zostanie usunięta, należy ją wytłumaczyć w sposób korzystny dla oskarżonego. Reguła ta ma więc zastosowanie jedynie wtedy, gdy wyczerpane zostały wszystkie możliwości w procesie, a mimo to nadal istnieją wątpliwości, których nie da się usunąć ani w świetle zebranych dowodów, ani w świetle logicznego rozumowania. Przepis art. 5 § 2 k.p.k. w żadnym razie nie może być, bowiem interpretowany jako obowiązek czynienia ustaleń faktycznych, w oparciu o najkorzystniejsze dla oskarżonego wersje wypadków. Dla oceny, czy nie został naruszony zakaz in dubio pro reo nie są miarodajne wątpliwości zgłaszane przez stronę, ale jedynie to, czy orzekający w sprawie sąd meriti rzeczywiście podjął wątpliwości co do treści ustaleń faktycznych

lub wykładni prawa i wobec braku możliwości ich usunięcia rozstrzygnął je na niekorzyść oskarżonego, względnie to, czy w świetle realiów konkretnej sprawy wątpliwości takie powinien powziąć. Powyższe wątpliwości odnoszą się więc do takiej sytuacji, gdy z zebranego materiału dowodowego wynikają różne wersje, a żadnej z nich nie da się wyeliminować drogą dostępnej weryfikacji. W niniejszej sprawie nie zachodzi sytuacja określona w art. 5 § 2 k.p.k., a więc nie może być mowy o obrazie tego przepisu. Zebrane dowody pozwalają na dokonanie ustaleń faktycznych, co uczynił sąd I instancji. Skarżący w oparciu o tę zasadę kwestionuje ustalenia w zakresie przebiegu zdarzenia i winy oskarżonego. Jednocześnie skarżący nie wskazuje na czym dowolność sądu miałyby polegać. Dlatego także zarzut w zakresie obrazu przepisów postępowania w postaci art. 5 § 1 k.p.k. jest nieuzasadniony. Skarżący w ramach tego zarzutu sformułował jedynie ogólną tezę, że w sprawie brak przekonujących dowodów obciążających oskarżonego, a powstałe wątpliwości w przedmiotowej sprawie powinny zgodnie z art. 5 § 1 k.p.k. zostać rozstrzygnięte na jego korzyść. Powyższe stwierdzenie, zdaniem sądu odwoławczego, nie znajduje uzasadnienia w prawidłowych ustaleniach w tym zakresie.

Wniosek

I. Zmiana zaskarżonego wyroku i uniewinnienie oskarżonego od popełnienia zarzucanego mu czynu w zakresie punktu III

zasadny
częściowo zasadny
niezasadny

<p>II. Uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.</p>	<p># zasadny # częściowo zasadny # niezasadny</p>	
<p>Zwięźle o powodach uznania wniosku za zasadny, częściowo zasadny albo niezasadny.</p>		
<p>Ad. I.</p> <p>Mimo, że zarzuty podniesione przez obrońcę oskarżonego okazały się niezasadne, sam wniosek zgłoszony w środку odwoławczym o zmianę wyroku i uniewinnienie oskarżonego, zasługiwał z urzędu na uwzględnienie. Sąd odwoławczy powody podjęcia decyzji o zmianie wyroku omówi w dalszej części uzasadnienia.</p> <p>Ad. II.</p> <p>W związku z wydaniem merytorycznego orzeczenia przez sąd II instancji uwzględniającego de facto wniosek zawarty w pkt I, wniosek ewentualny o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania nie podlegał uwzględnieniu.</p> <p>Ponadto należy wskazać, iż w niniejszej sprawie nie zachodziły przesłanki określone w art. 437 § 2 k.p.k., umożliwiające wydanie takiego rozstrzygnięcia.</p>		

<p>4. OKOLICZNOŚCI PODLEGAJĄCE UWZGLĘDNIENIU Z URZĘDU</p>	
<p>4.1.</p>	
<p>Zwięźle o powodach uwzględnienia okoliczności</p>	

Sąd odwoławczy doszedł do przekonania, że w sprawie zachodzi bezwzględna przyczyna odwoławcza z art. 440 k.p.k. w postaci rażącej niesprawiedliwości orzeczenia. W zaistniałej sytuacji sąd był uprawniony, a nawet zobowiązany do zmiany orzeczenia sądu I instancji z urzędu, niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów. Sąd II instancji doszedł do przekonania, że sąd meriti dokonał błędnych ustaleń faktycznych, przyjętych za podstawę zaskarżonego orzeczenia, które doprowadziły do niekorzystnego rozstrzygnięcia dla oskarżonego, zaś utrzymanie w mocy zaskarżonego orzeczenia byłoby rażąco niesprawiedliwe.

Przechodząc do szczegółowej oceny zmienionego wyroku, zdaniem sądu odwoławczego, sąd I instancji błędnie w rozpatrywanej sprawie nie zastosował instytucji czynnego żalu z art. 15 § 1 k.k., która skutkuje „nie podleganiem karze za usiłowanie” przez oskarżonego. Sąd I instancji uznał, że A. K. został spłoszony przez osobę trzecią, jednakże w realiach rozpatrywanej sprawy, okoliczność ta nie stanowiła przeszkody uniemożliwiającej sprawcy dokonanie przestępstwa zaboru telefonów i opuszczenia sklepu wraz ze skradzionymi rzeczami. Na monitoringu wyraźnie widać, że sprawca nie chowa telefonów do kieszeni, tylko odkłada je na biurko, i dopiero wówczas opuszcza zaplecze i wychodzi nie zatrzymany ze sklepu. Zatem sprawca dobrowolnie zrezygnował z dokonania czynu zabronionego.

Czynny żal opisany w art. 15 § 1 k.k. dotyczy dobrowolnego odstąpienia od dokonania lub usiłowania czynu zabronionego. Zgodnie z orzecznictwem: „Dobrowolne odstąpienie od popełnienia następuje wówczas, gdy sprawca mimo istnienia sprzyjających okoliczności zrealizowania przestępnego działania działanie to przerywa i odstępuje od jego kontynuowania (...). Jeżeli zaś przerwanie działania następuje na skutek przyczyn zewnętrznych od sprawcy niezależnych, to nie zachodzi wypadek dobrowolności” (por. wyrok SN z 1.07.1975 r., II KR 367/74, OSNKW 1975/12, poz. 157; postanowienie SN z 27.09.2013 r., II KK 223/13, LEX nr 1388594). Jak trafnie podniósł Sąd Apelacyjny w Gdańsku w wyroku z 10.05.2017 r. (II AKa 92/17, (...), s. 200-216): „O dobrowolności określonej w art. 15 § 1 k.k. można mówić zarówno wówczas, gdy sprawca odstąpi od dokonania przestępstwa z własnej woli, jak i wtedy, gdy taki impuls będą stanowiły bodźce zewnętrzne, na

<p>przykład wynikające z zachowania innych osób, o ile te zachowania nie stanowiły przeszkody uniemożliwiającej sprawcy dokonanie przestępstwa bądź nie wywołały u niego przekonania o niemożności jego dokonania” (por. także wyrok Sąd Apelacyjny w Poznaniu z 21.05.2020 r., II AKa 6/2, LEX nr 3103685). Jak z kolei podniósł Sąd Apelacyjny w Krakowie w wyroku z 25.10.2012 r. (II AKa 169/12, LEX nr 1236874): „o dobrowolnym odstąpieniu w znaczeniu art. 15 § 1 k.k. nie będzie mogło być mowy, jeżeli zewnętrzne okoliczności wpłynęły w taki sposób na wolę sprawcy, że według doświadczenia życiowego te właśnie zewnętrzne okoliczności zmusiły go do zmiany decyzji”. Podkreślić należy, że art. 15 § 1 k.k. przewiduje bezkarność usiłowania popełnienia czynu zabronionego, a z taką sytuacją mamy do czynienia w rozpatrywanej sprawie. Dlatego utrzymanie w mocy zaskarżonego wyroku byłoby rażąco niesprawiedliwe, tym bardziej, że oskarżony został skazany na karę roku pozbawienia wolności.</p>	
<p>5. ROZSTRZYGNIĘCIE SĄDU ODWOŁAWCZEGO</p>	
<p>5.1. Utrzymanie w mocy wyroku sądu pierwszej instancji</p>	
<p>5.1.1.</p>	Przedmiot utrzymania w mocy
<p>Związłe o powodach utrzymania w mocy</p>	
<p>5.2. Zmiana wyroku sądu pierwszej instancji</p>	
<p>5.2.1.</p>	Przedmiot i zakres zmiany
<p>Wyrok Sądu Rejonowego w Żninie z dnia 8 listopada 2022 roku, sygnatura akt II K 110/22 w zakresie czynu zarzucanego mu w punkcie III aktu oskarżenia oraz rozstrzygnięcie z punktu 3 wyroku sądu I instancji dotyczącego zaliczenia okresu zatrzymania na poczet kary pozbawienia wolności.</p>	
<p>Związłe o powodach zmiany</p>	

Z uwagi na fakt, że sąd I instancji dopuścił się błędu w ustaleniach faktycznych z art. 438 pkt 3 k.p.k. poprzez niezastosowanie instytucji czynnego żalu z art. 15 § 1 k.k. i w konsekwencji sąd w sposób błędny odstąpił od niekaralności oskarżonego. W związku z powyższym należało z urzędu uchylić zaskarżony wyrok, poza granicami zaskarżenia i podniesionych zarzutów, na podstawie art. 440 k.p.k. Poczynione przez sąd odwoławczy ustalenia uniemożliwiały skazanie A. K., co skutkowało koniecznością zmiany zaskarżonego wyroku i uniewinnieniem oskarżonego od popełnienia zarzucanego mu czynu. Warto zauważyć, że nie wszystkie ujemne przesłanki procesowe z art. 17 § 1 k.k. zostały zakwalifikowane jako bezwzględne przyczyny odwoławcze. Między innymi chodzi o przeszkodę procesową z art. 17 § 1 pkt 4 k.p.k. Zgodnie ze wskazanym przepisem postępowania nie wszczyna się, a wszczęte umarza, gdy „ustawa stanowi, że sprawca nie podlega karze”. Zatem, aby stwierdzić istnienie tej przesłanki o charakterze materialnoprawym, zachodzi konieczność oceny dowodów i prawidłowości ustaleń faktycznych w zakresie podstaw do przypisania odpowiedzialności karnej. Takiej też oceny dokonał sąd odwoławczy w przedmiotowej sprawie. Szczegółowa argumentacja, jaka legła u podstaw niniejszej decyzji została przedstawiona w części 4 przedmiotowego uzasadniania, odnoszącej się do okoliczności podlegających uwzględnieniu z urzędu i w tym miejscu sąd okręgowy się do niej odwołuje bez potrzeby jej powtarzania.

5.3. Uchylenie wyroku sądu pierwszej instancji		
5.3.1. Przyczyna, zakres i podstawa prawna uchylecia		
5.3.1.1.1.		# art. 439 k.p.k.
Zwięźle o powodach uchylecia		
5.3.1.2.1.	Konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu w całości	# art. 437 § 2 k.p.k.

Zwiężle o powodach uchylenia		
5.3.1.3.1.	Konieczność umorzenia postępowania	# art. 437 § 2 k.p.k.
Zwiężle o powodach uchylenia i umorzenia ze wskazaniem szczególnej podstawy prawnej umorzenia		
5.3.1.4.1.		# art. 454 § 1 k.p.k.
Zwiężle o powodach uchylenia		
5.3.2. Zapatrywania prawne i wskazania co do dalszego postępowania		
5.4. Inne rozstrzygnięcia zawarte w wyroku		
Punkt rozstrzygnięcia z wyroku	Przytoczyć okoliczności	
6. Koszty Procesu		

P unkt rozstrzygnięcia z wyroku	Przytoczyć okoliczności
4	O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 632 pkt 2 k.p.k., zgodnie z którym jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, w razie uniewinnienia oskarżonego lub umorzenia postępowania koszty procesu ponosi w sprawach z oskarżenia publicznego - Skarb Państwa, z wyjątkiem należności z tytułu udziału adwokata lub radcy prawnego w charakterze pełnomocnika pokrzywdzonego, oskarżyciela posiłkowego albo innej osoby.

7. **PODPIS**

1.3. Granice zaskarżenia			
Kolejny numer załącznika	1		
Podmiot wnoszący apelację	Obrońca oskarżonego		
Rozstrzygnięcie, brak rozstrzygnięcia albo ustalenie, którego dotyczy apelacja	Wyrok Sądu Rejonowego w Żninie z dnia 8 listopada 2022 roku, sygnatura akt II K 110/22		
1.3.1. Kierunek i zakres zaskarżenia			
# na korzyść # na niekorzyść	# w całości		
# w części	#	co do winy	
#	co do kary		
#	co do środka karnego lub innego rozstrzygnięcia albo ustalenia		
1.3.2. Podniesione zarzuty			
Zaznaczyć zarzuty wskazane przez strony w apelacji			
#	art. 438 pkt 1 k.p.k. – obraza przepisów prawa materialnego w zakresie kwalifikacji prawnej czynu		

	przypisanego oskarżonemu	
#	art. 438 pkt 1a k.p.k. – obraza przepisów prawa materialnego w innym wypadku niż wskazany w art. 438 pkt 1 k.p.k., chyba że pomimo błędnej podstawy prawnej orzeczenie odpowiada prawu	
#	art. 438 pkt 2 k.p.k. – obraza przepisów postępowania, jeżeli mogła ona mieć wpływ na treść orzeczenia	
#	art. 438 pkt 3 k.p.k. – błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, jeżeli mógł on mieć wpływ na treść tego orzeczenia	
#	art. 438 pkt 4 k.p.k. – rażąca niewspółmierność kary, środka karnego, nawiązki lub niesłusznego zastosowania albo niezastosowania środka zabezpieczającego, przepadku lub innego środka	
#	art. 439 k.p.k.	
#	brak zarzutów	
1.4. Wnioski		
#	uchylenie	# zmiana